

י"ל ע"י התאחדות האברכים
 "אדנים לתורה" דחסידי זוטשקא
 פר' תרומה תשפ"ב • גליין קל"ט

נהל קדומים

דברות קודש ממעיין נובע, כ"ק מרן רבנו"ק ז"ע

הזקני הגנה

פלאות התורה מאצרותיו של
 הגה"ר זרח רונשל שליט"א

עשיית הפיץ מההתעוררות

במדרש (תנא דבי אליהו^(ז)): בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע, מיד אמר הקב"ה **"ויקחו לי תרומה"**. לכאורה דיוק תיבת "מיד" צריך ביאור. אך ראיתי בספר נר ישראל בשם הרה"ק ר' מאיר מפרימישלאן ז"ע על הפסוק: **"ויתיצבו בתחתית ההר"** (שמות י"ט, ט"ז), מלמד שכפה עליהם ההר כגיגית (שבת פח ע"א), והקשו בתוס', הרי כבר אמרו מרצונם נעשה ונשמע אם כן מה היה צורך בכפיית ההר. ותירצו שאמרו כן מחמת הקולות והברקים, שנאמר **"ויהי קלת וברקים"**, (שמות י"ט, ט"ז), מובן הדבר בפשיטות, כי רואים אנחנו בשעה שהצבור מתעורר בשביל תקנת איזה ענין, ביחוד ענין מפורסם, מדרך ההמון להתפלל וכולם מקבלים עליהם לעזור בענין ההוא, הן בכוח והן בממוץ, ואין כסף נחשב לנדב בפיו. ובשעת ההתעוררות רובם ככולם באמת מתכוונים לעשות כנדבת פיהם, אבל עם הזמן עד שהדבר יוצא לפועל ובמשך הימים נשכח החוב ומעט מעט מתקרר הענין לגמרי, "בת דינא בטל דינא" (סנהדרין צא ע"א), ואפילו המקיימים דבריהם אין החשק והחמימות כבשעת הקבלה, אלא כאילו בכפיה ובאונס. לכן כתיב **"מיד"**, להורות על ענין הנ"ל שתיירך, ומיד שבאו להתעוררות באמרו **"נעשה ונשמע"** נצטוו על נדבת המשכן, כדי שלא יתמהמהו יתר על המדה.

(רביה"ק ר' מאיר מפרימישלאן ז"ע)

שיעבוד התאוות לש"ש

ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (שמות כה, א). פירש רש"י [ויקחו לי] **'לי לשמי'**, פירוש דברים שאדם עושה להנאת גופו היצה, וקאי תיבת **'לי'** על האדם, [לי תרומה] יקחנם ופירשם רק לשמו הגדול.

ואז מאת כל איש אשר ידבנו לבו התאוות הגשמיות של כל איש, תקחו א"ת פירוש עם, היינו, מחמת תרומתי שיתרום את עצמו מהגשמיות, ורק שיהיו כולן 'בלתי לדי' לבדו' (שמות כב, ט), על ידי זה יוכל ליקח גם התאוות הגשמיות של פשוטי העם ולהעלותן למעלה.

(רביה"ק ר' מרדכי מנדבורנא ז"ע)

להעלות הגשמיות אל הקדושה

ויקחו לי תרומה (שמות כה, א). רמז הכתוב, שיש להעלות ולרומם את הכל אל הקדושה. שגם עסק הגשמיות יהי בקדושה לש"ש, שאז מתעלה כל הבריאה אל הבוה"ה. וזהו **"ויקחו לי תרומה"** שירוממו את הכל לשם שמים. **"מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי"** שגם את כל הרצונות והתשוקות יש להעלות לעבודת הבורא. והנה כאשר גם האכילה ושתי' ושאר צרכי הגשמיות הם לשם שמים, אז צנורות ההשפעה פתוחים להריק לו שפע בלי שום מונע ומעכב. דכיון שהגשמיות שלו היא לצורך עבודת הבורא, ממילא אין ביכולת המקטריגים למנוע את הנחת רוח להשית'. וזהו **"ויקחו"** שיוכלו

לקחת כל צרכי החיים בלי שום עיכוב, כיון שהוא **"לי"** לשמי, שגם הגשמיות היא לשם שמים.

(כ"ק רבינו בעל נחל יצחק ז"ע)

שלמות בכין אדם למקום ובין אדם לחבירו

והיו הכרובים פורשי כנפיים למעלה סוככים **בכנפיהם על הכפורת ופניהם איש אל אחיו אל הכפורת יהיו פני הכרובים** (שמות כה, ט). הנה יש לפרש המקרא, עפ"י מה שידוע שנצרך מן האדם ב' עבודות, האחד עבודתו שבינו לקונו לעבוד את ה"א בכל לבבו ובכל נפשו. והשנית הוא בין האדם לחבירו להיות מיצר בצרתו ושמח בשמחתו של זולתו ולהיות עיניו ולבו על זולתו. וחציו של הלוחות עוסק בעניינים שבין אדם למקום וחציו בעניינים שבין האדם לחבירו. ודא בלא דא א"א. שאין אהבת ישראל אהבה אמיתית אם אין יצוק בתוכה שלמות בבין אדם למקום. ואין העבודה שבין האדם למקום בשלמות אם אין בה גם בין אדם לחבירו שיהא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם.

וזה יש לרמז במאה"כ, והיו הכרובים פורשי כנפיים למעלה וכו', ירמוז על עבודת האדם את קונו בלבת אש קודש, שהשלמות בעבודה זו הנרצה בה הוא כשיש בה גם **"ופניהם איש אל אחיו"** שיהא בו גם בחינה זו של בין אדם לחבירו וזה בלא דא אין בה השלמות הנרצה.

(כ"ק מרן אדמו"ר ז"ע)

מהנהגה

גחלי אש בקצירת האומר

לרומם לה' גם הרצונות העצמיים

ויקחו לי תרומה. רמז הכתוב, שיש להעלות ולרומם את הכל אל הקדושה. שגם עסק הגשמיות יהי בקדושה לש"ש, שאז מתעלה כל הבריאה אל הבוה"ה. וזהו **"ויקחו לי תרומה"** שירוממו את הכל לשם שמים. **"מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי"** שגם את כל הרצונות והתשוקות יש להעלות לעבודת הבורא.

(כ"ק מרן רבינו הנחל יצחק ז"ע)

אהבת השי"ת התורה וישראל ע"י התורה

והיו הכרובים פורשי כנפיים למעלה סוככים **בכנפיהם על הכפורת ופניהם איש אל אחיו אל הכפורת יהיו פני הכרובים** (שמות כה, ט). הנה ידוע מה שאמר בעש"ט הק' דלא באה נשמתו לעולם אלא להביא לישראל ולהחזיר בלבם ג' אהבות, אהבת השי"ת, אהבת התורה, אהבת ישראל, ושורש כל האהבות כלול בתוה"ק. ויש לומר בדרך רמז דברי הפסוק והיו הכרובים פורשי כנפיים למעלה קאי על אהבת השי"ת. סוככים בכנפיהם על הכפורת קאי על אהבת התורה דכפורת קאי על התורה ופניהם איש אל אחיו קאי על אהבת ישראל. ו"אל הכפורת יהיו פני הכרובים" דהכל כלול בתוה"ק.

(כ"ק מרן אדמו"ר ז"ע)

"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"

נפלאות קדושת המשכן וכליו

סחיבת הקרשים הכבדים מאות שנים

כמה עניינים יש לדקדק בהם בפרשת המשכן. הנה הקרשים היו בעלי המשקל הגבוה ביותר בחפצי המשכן, כל קרש שקל בעצמו כטון ושליש. ומובא ברש"י פ' תרומה (כ"ה, ה) בשם תנחומא, **"ועצי שיטים מנין היה להם במדבר, שיעקב אבינו צפה ברוח הקודש שעתידין ישראל לבנות משכן במדבר, והביא ארזים למצרים ונטעם, וצוה לבניו ליטלם עמהם כשיצאו ממצרים"**. ובספר צפנת פענח [לרבינו צמח הכהן בן סעיד] אומר שהיו צריכים להביא למשכן י"ג דברים, והנה רק בוא"ו של ועצי שיטים, כתוב ו' **בפתח** - ועצי שיטים. משא"כ השאר יש ו' החיבור הגיל עם שווא. והביאור בזה הוא שבעצי שיטים היה ענין מיוחד מה שלא היה בשאר, כיון שיעקב אבינו הכינם כבר כ 210 שנה קודם.

ויחידוש גדול מזה מובא בדרשות ר"י **אבן שועיב**, שכאשר אדה"ר גורש מגן עדן קודם צאתו משם חתך שמונים וארבעה קרשים מעצי השיטים שהיו שם לצורך המשכן, ואדה"ר וחוה הוציאו, ואח"כ נטעם אברהם אבינו.

מדוע לא קנו עצים מהגויים

והנה מקשה האבן עזרא מדוע הוצרך יעק"א לנטוע את הארזים במצרים ולהטריח את ישראל להביאם אח"כ למדבר - הלא יכלו לקנות עצים מתגרי האומות. ואפשר אף להוסיף לקושית האבן עזרא שלכאורה מצינו כאן איפכא מסתברא, שאותם קרשים עצומים וכבדים שרש"י מביא בלט, לג שאין בכח אדם לזקוף אותם קרשים מחמת כובדם, וא"כ פלא עצום שאת האבנים הטובות שהם קלות לנשיאה, אותם הביאו העננים, ואת הקרשים הכבדים ביותר מדוע היו צריכים לסחוב בקושי כזה עצום, כאשר אפשר להחליף את הנס שהעננים ישאו אותם למדבר.

וכן צריך להבין שמצינו קרש אחר שג"כ הוכן עבור המשכן מקודם, אבל בצורה אחרת. מובא בתרגום יונתן בפ' תרומה שהבריח התיכון היה האילן שנטע אברהם אבינו בבאר שבע, וכשעברו בים סוף קצצו המלאכים האילן וזרקוהו לים סוף, והיה צף על גבי המים, והיו המלאכים מכריזים שזה אילנו של א"א שנטע בבאר שבע וקרא שם בשם ה'. וכשהביאו את המקל למשכן התעקם **בנס כנחש** להכנס לתוך העמודים באורך 72 אמות. וכאשר היו מפרקים המשכן היה המקל חוזר ומזדקף ישר כמקל! **ובדעת זקנים** (פ"ה, ה) בשם המדרש שמקל זה היה מקלו של יעק"א שהיה חלול בפנים ומלא שמן ולאורו למד יעק"א.

בניית המשכן רק ע"י השתוקקות וכיסופין

והשתא נראה נפלאות מתורתנו הק', שכיון שהמשכן כולל ג"כ כל מציאות העוה"ז שהוא בחינות הים והיבשה, על כן כדי שיהיה מחיצה בינו ובין שאר העולם הרגיל, וזה נעשה ע"י הקרשים של המשכן

המשך בעמוד ב' <<<

יסוד החסידות הדבקות בתורה"ק

שהוא יסוד הכל. ועבורה ירדה שכינה למטה. וגם עתה בעוה"ר שחבר בית המקדש, ארז"ל (ברכות ח.) "מיום שחבר בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד", ששם הוא מקום השראת השכינה גם בעת החרבן. וכמ"ש "ואין לנו שיור רק התורה הזאת". כי רק במקום התורה שוכנת השכינה הקדושה.

והוא שכתוב בתנא דבי אלי" (פרק י"א), בשעה שאמרו ישראל "נעשה ונשמע" מיד פתח הקב"ה ואמר "ויקחו לי תרומה". שכשקבלו ישראל את התורה, מיד אמר השי"ת שרצונו לדור אתנו, וכמו שכתוב במדרש "לפרוש הימנה איני יכול". נמצא שהתורה היא המקשרת אותנו להשי"ת.

ואלו דברי הזרע קודש בפרשתך עה"פ ועשו ארון עצי שטים, וז"ל הקדוש "ועיקר חסידות הוא לימוד התורה הקדושה בהתמדה, כי אמרו רז"ל "איזהו חסיד המתחסד עם קונו" הפירוש, כי אורייתא וקוב"ה חה, והתורה"ק נקראת "תורת חסד", והקב"ה "חסד א-ל כל היום", ואם תרצה אתה ג"כ להיות חסיד, תתחסד עם קונך, שתדבק בהקב"ה ותורתו שהם חסד, ותקרא ג"כ חסיד" עכ"ל הקדוש. והוא מתאים לדברי הבית אהרן, שדברי המדרש הנ"ל הם יסוד החסידות.

והיינו, כי אע"פ שבמסילת ישרים שמבאר הדרכים המביאים לידי חסידות, מתחיל במדת הזהירות, אמנם רבי פנחס בן יאיר הקדים לזה "תורה מביאה לידי זהירות וזהירות מביאה לידי זריזות וכי". כי בלי תורה אין שום דרך ומבוא לבא לידי חסידות, כי "לא עם הארץ חסיד". והמסילת ישרים לא כתב שום פרק על זה, "בביאור" מפיסדי התורה, "והזכרים המביאים לידי תורה", כי תורה צריף פשוט לפתוח גמרא וללמוד עוד ועוד. והגם שכל ההתחלות קשות, כאן בריהו אלא להתגבר בכל כוחנו, וללמוד עוד ועוד, עד שנזכה ל"מכאן ואילך יערב לכם". ומן בעל דברי חיים מצאנז ז"ל אמר שכל תלמידי הבעש"ט זכו למה שזכו רק בכח התורה שלמדו.

הנה ידוע שהבית אהרן ז"ע אמר אל החסיד רבי ישראל בער שו"ב זצ"ל שיגיד לקהל החסידים שיש לשון תמיד את דברי המדרש רבה בפרשת תרומה, כי משם למדים מהו חסיד אמיתי. והנה דברי המדרש סובבים על הדבקות הנפלאה שזוכים ישראל באמצעות התורה הקדושה. ולפי דברי הבית אהרן ז"ע זהו יסוד דרך החסידות.

וזהו לשון המדרש (דבת, לב) "ויקחו לי תרומה" הדא הוא דכתיב "כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו", את המקח שנתתי לכם. ויש לך מקח שמי שמכרו נמכר עמו. אמר הקב"ה לישראל, מכרתי להם תורת, כביכול נמכרתי עמה, שנאמר ויקחו "לי" תרומה. (כי "תרומה" רומז לתורה שנתנה בני יום, כמ"ש בבבל הטרומ, וכו' בזה"ק, או לפי שהוא המשך לסוף פרשת משפטים, ששם נאמר ואתנה לך את צלחת האבן וגו'). משל למלך שהיתה לו בת יחידה, בא אחד מן המלכים ונטלה. ביקש לילך לו לארצו ולטול לאשתו. אמר לו, בתי שנתתי לך יחידת היא, לפרוש ממנה איני יכול, לומר לך אל תטלה איני יכול, לפי שהיא אשתך, אלא זו טובה עשה לי, שכל מקום שאתה הולך קיטון אחד עשה לי שאדור אצלכם, שאיני יכול להניח את ביתי. כך אמר הקב"ה לישראל, נתתי לכם את התורה, לפרוש הימנה איני יכול, לומר לכם אל תטלוהו איני יכול, אלא בכל מקום שאתם הולכים בית אחד עשו לי שאדור בתוכו, שנאמר "ועשו לי מקדש", עכ"ל המדרש.

וכפי הנראה זהו יסוד החסידות, לזכור שכאשר דבקים בתורה"ק, דבקים בהשי"ת. וכל עיקר השראת השי"ת ודירתו בעולם הזה הוא בזכות התורה. שהרי במשכן יש כמה וכמה עבודות קדושות ונשגבות. יש שם החצר שבו המזבח החיצון שמקריבים שם קרבנות. ויש שם ההיכל שבו מזבח הפנימי שמקטירים עליו קטורת, ויש שם מנורה שמדליקים עליו את הנרות, אבל בקדשי הקדשים אשר שם עיקר השראת השכינה בין כנפי הכרוכים, עומד ארון העדות שהוא התורה שנתנה מסיני. נמצא

והחצר וזה ע"י בחינת יבשה שהוא בפועל למעשה. ולכן אותם קרשים - היה צריך שיהיה בזה טירחא בפועל של יעק"א ובנ"י שנסאו אותם קרשים כבדים עד המדבר. אמנם בשורשם הם מגיעים ג"כ מהגן עדן כמובא במדרש ר"י אבן סעיד דלעיל.

אבל פנימיות המשכן שיהיה ראוי להשראת השכינה - מובא בזה"ק (ח"ב קמ"ו ע"א) אמר הקב"ה: רצוני לדור בנינים אבל איני יכול עד שיהיה בחינה של נדיבות הלב שמהרצון והרוח שלכם תקחו אותה.

וכן מביא באריכות בדרכי נועם מהזוה"ק שרק ע"י השתוקקות וכיסופין להשראת השכינה בינו יכול היה להעשות המשכן, ולכן כל ענין העגלי היה לגרום לריחוק הנורא ולהרגשת הצער עד כדי כך ש"על משכבי בלילות" של השירה"ש קאי ע"ז שלא יכלו לישון מרוב השתוקקות. וכן ג"כ מבאר מהר"ם ספירא מלובלין את הפסוק "עמודי עשה כסף רפידתו זהב" - שכאן הכונה לכלי המקדש שנתקדשו בקדושת הגוף, אבל תוכו פנימיות המשכן והמקדש - רצוף אהבה של בני ישראל! וכן מפורש באלשיך הק' שאף המשכן היה מה"ל דברים המנויים בתורה, אבל פנימיות המשכן - הנשמה והחיות שלו, זה התשוקה והאהבה של בני ישראל, וכן בשם משמואל אי' שלכן כאשר סיימו לעשות את המשכן בכ"ה בכסליו - הכניסו הכל לאוהל מרע"ה מכוסים עד כ"ג אדר שבעת ימי המילואים ור"ח ניסן, שרק אז התחיל עבודת המשכן בפועל, כדי שיכניס הנשמה והחיות שמגיע מהשראת השכינה לזה היה צריך השתוקקות ורצונם במשכן. והיו באים למשה רבינו לברר כל יום אם כבר הגיע הזמן, וזה גופא יצר את פנימיות המשכן.

שורש ההשתוקקות מהאבות הק'

והשתא נבין מדוע הבריח התיכון שהוא הבחינה של פנימיות המשכן שנכנס לתוך פנימיות המשכן, מקורו מהאשל של א"א ושל יעק"א, שבשניהם מצונו ענין זה שא"א לאחר שהיה ביום השלישי למילתו שבפועל לא יכול להכניס אורחים וכן בגלל שהוציא הקב"ה חמה מנרתיקה ובכ"ז יושב פתח האוהל ומשתוקק ורוצה לקיים למרות שלא חייב ולא יכול. וכן יעק"א למרות שלא איברי לילה אלא לשינתא - היה משתוקק ג"כ אז ללמוד תורה, וע"כ עשה לעצמו המקל החלול ומילאו בשמן שיוכל ללמוד בלי שינה כל ה-14 שנה האלה.

הרי לנו שאותו מקל היתה בחינתו השתוקקות של תורה וגמילות חסדים ולכן שייך לבחינה של הים שכולו רצונות וכיסופים, וכידוע שזה ענין מה שכתוב בגמ' בב"ב שכל גל רוצה להרחיב כל העולם אלא שהחולל בגול כל הרי לו שיש במים התחתונים כח של כיסופים ורצון, וע"כ ג"כ המקום של אותו מקל להיות צף במים על ידי המלאכים, וכן על זה הדרך הענין של האבנים שהיו בחושן על ליבו של אהרון מקום הרצונות ואהבת ה'. ולכן אותם הביאו הנשיאים - העננים ששורשם מים התחתונים.

ונסיים בחידוש נפלא של המהר"ל על המעשה במס' יומא דף כ"ג ע"ב מעשה בשני כהנים שהיו שניהם שוין ורצין ועולים בכבש וקדם א' מהם וקדם לתוך הד' אמות של חבירו והשיגו. נטל הכהן המפסיד סכין ותקע בליבו של הזוכה. ואח"כ כשהגיע אביו של הנהרג ומצאו כשהוא עדיין מפרפר ונשמתו לא יצאה, אמר האב שיהמרו להוציא הסכין מלבו לפני שימות כדי שלא יטמא הסכין. ללמדך שהיה קשה עליהם טהרת כלים יותר משפיות דמים. שלכאורה משמע בפשטות מהגמ' שמעשה זה, נאמר לגנאי שזלזלו בשפיכות דמים והיה פחות חשוב אצלם מטהרת כלים.

אבל המהר"ל מבאר שכל דברי המשכן והמקדש בגלל השראת השכינה שהיתה שם היה הכל ממש חי עם רוח ונשמת חיים, וממילא לטמא כל שרת - זה כאילו להוציא ממנו את הנשמה והוי שפיכות דמים. ומעשה זה להראות את גודל קדושת בימה"ק וכליו.

ערבי נחל

אמרים ערבים ממאורי החסידות

לקבל התרומה לש"ש

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה וגו'. ופירש רש"י לי לשמי, שמעתי מפי מוה"ר שמואל קאמינקר ז"ל שאמר לפני העקל שם טוב ז"ל ביאר על פירוש רש"י הנ"ל, על פי הקדמות שלש ממנו שנתנית הצדקה עולה יפה אפילו כשאין נותנין לשם שמים, כי טרם הנה נזון העני, ומחיה את נפשו בצדקה. וביאר שזהו מה שפירש רש"י ז"ל, שהקשה לו הדכי הוי למקרא לומר ויתנו לי תרומה, אלא שמלת לי מורה על לשמי, כי כפשוטו לא יתפרש כי לי תבל ומלוואה, וכיון שמלת לי הכוונה זהו לי לשמי, שוב לא יכול למכתב ויתנו לי תרומה, דבאמת נתנית הצדקה יכולה להיות אפילו שלא לשם שמים, רק שכיון שכן הדבר, שהותר ליתן צדקה אפילו שלא לשם שמים, על כל פנים ויקחו לי תרומה, שיראה המקבל צדקה לקבל אותה לשם שמים, שלא לקבל הצדקה לשם מותרות חס ושלו, רק לאשר מצטרך להחיות נפשו ונפשות ביתו כל אחד לפי אשר יאות ונכון לו.

לא לשכוח מה עיקר ומה טפל

יש לומר בזה על דרך משל בענין החתונה כי כל ענין החתונה הוא להכנות וצרכי החתונה הוא רק לשמח חתן וכלה, ויש כמה אנשים שתופסים הטפל שבאים רק לאכול ולשתות ומשליכים העיקר וכן לא היה עלמא לבי הלולא דמיא (ענין עירובין י"ד א) והכל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו הוא לתכלית המכוון כדי ליחד חתן וכלה, ויש כמה אנשים שרוצים לאכול ולשתות ולילך אחר התענוגים ומשליכים העיקר, אבל החכם עיניו בראשו והוא מסתכל ועושה תמיד רק ליחד חתן וכלה שהוא יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה ומשליך כל תענוגי עולם הזה אחר גו. וזהו יש לומר שמרומז בפסוק ויקחו לי לשמי תרומה לשון הפרשה

והיינו שמפריש עצמו מן הטפל

והסניפין רק שמחזיק בעיקר שהוא ליחד תמיד קודשא בריך הוא ושכינתיה. וזהו ויקחו לי היינו אותי לשמי היינו אל השכינה שהוא שם של הקדוש ברוך הוא כמו שכתוב (שמות כ, כ"א) בכל מקום אשר אזכיר את שמי ותרגומו די אשרי שכינתי וכו' היינו שעוסקים לקרב אותי אל השכינה הקדושה וליחדם ביחוד גמור. (דגל מתנה אפרים)

דרכי ההתרוממות ע"י הצדיק

זהו ביאור הכתוב וידבר ה' אל משה 'לאמר' היינו שידבר אל בני ישראל לאמר לדורות הבאים, ויקחו לי תרומה פירוש, שיקחו לעצמן התרוממות בעבודת הבורא ברוך הוא. ופירש רש"י ויקחו לי - לשמי, פירוש לי בגימטריא מ"ם, רומז לתורה שניתנה למ"ם יום... שילמוד אדם תורה על דרך זה - שעל ידי עסק התורה יתדבק בו יתברך שמו, ויגרום בלימודו יחוד קודשא בריך הוא ושכינתא. וממי יוכל לקבל לתת עצות בנפש איך לבוא לידי השגה זו - אמר הכתוב מאת כל רצה לומר מאת הצדיק שנקרא כל. ומי הוא הצדיק אשר אליו יתדבק האדם ללמוד ממנו עבודת השם - אמר הכתוב איש אשר ידבנו לבו פירוש, 'נדבה' הוא האומר הרי זו כנ"ל, ורצה לומר זהו הצדיק האמיתי, מי שמעשיות הנגליות הן בכשרון בלי שום דופי, שנוכל לומר עליו במוזמנים כמראה באצבע - 'זו הן המעשים טובים שלו', שמעשיו הנגליות הן הוכחה על פנימיות מעשיו, ומחשבתו ניכרת מתוך מעשיו הטובים, מצדיק כזה אשר הוא מדקדק על עצמו כחוט השערה ממנו תקחו את תרומתי רצה לומר, ממנו ותכלו ליקח התנשאות לעבודת השי"ת.

(מאור ושמש)

בית הכנסת

בפרשתינו נצטוונו "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", ומצינו בזה"ק (נשא ח"ג קכ"ו) ע"פ ועשו לי מקדש - סתם, דכל בי כנישתא דעלמא מקדש אקרי, ולאחר שבעוה"ר חרב ביהמ"ק מקום שהיה שם השראת השכינה, משמשים בתי כנסיות כמקום מקדש מעט השראת השכינה כמבואר בדברי הנביא (יחזקאל י"א, טז) ואהי להם למקדש מעט, ופי' יונתן בן עוזיאל ויהיבית להון בתי כנישתא תנין לבית מקדשי. ע"כ נעסוק השבוע בהלכתא דא מקורו, גדרו, ופרטי דיניו.

הקדמה: נחלקו הראשונים בעצם קדושת ביהכ"ס, י"א דהוי מה"ת והם בכלל מצוות התורה ומקדשי תיבאר (ראי, כיון שמצונו בכמה דרשות חז"ל שביהכ"ס נקראים מקדש וכן הוא בח"ח בפתיחה בשם הרבה ראשונים). וי"א דהוי מה"ת רק לגבי איסור נתיצה וקלות ראש ממש אבל אכילה וכיו"ב איסורו מדרבנן (הליכוש פ"ט תפילה). וי"א דקדושתו מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא (ר"ן אשכול פמ"א). וכן נקטינן להלכה (שו"ת שבה"ל) ונפק"מ לעינן ספיקות כדלקמן.

טעם למצוה זו: כתב החינוך (מצוה ר"ד) ח"ל: לירא מן המקדש כלומר שנעמידהו בנפשתינו מקום הפחד והיראה כדי שיתרכנו לבנינו בבואנו להתפלל שמה ע"כ.

והנה מצונו בקדושת ביהכ"ס ג' דרגות (א) ביהכ"ס שנתקדש היינו שהזמינו ויחודוהו למקום תפילה וכבר התפללו בו פעם אחת ולא עשו בה שום תנאי. (ב) עשו בה תנאי שיוכלו להשתמש בו בעת הצורך. (ג) עשו תנאי בתחילה שלא תחול עליו שום קדושה. ועתה נפרש הדינים לפי סדר קדושתו. אך היות וברוב בתי כנסיות עושים תנאי כדי שלא ליכשל באיסור חמור ואף אם לא עשו תנאי בפועל, יש כלל שנקטו הפוסקים (הליכוש פ"ט) שלב ב"ד מתנה עליהן כי אנשים נכשלים והוי ליה לא התנו כהתנו וממילא לא מצויים כמעט ביהכ"ס של דרגה א' שקדושתו חמורה, ע"כ נעסוק בעיקר בביהכ"ס שעשו תנאי שלא יחול קדושה כלל (דהג"ב), וכן בביהכ"ס שעשו תנאי לצורך שישתמשו (דהג"ב).

ביהכ"ס שעשו תנאי יחול כלל קדושת ביהכ"ס (בית החסידים, שטיבל, קלויז). יש צדיקים ואדמו"רים שמיידים מקום לצורך תפילה ואין עליהם קדושת ביהכ"ס, כיון דמיידים אותם רק לשם בית וועד להקהל שם לכל צרכי ציבור הן התורה לתפילה והן לעריכת שולחנות, וכן לשמוח שם בעת השמחות וכיו"ב. ודווקא באופן שהתנו בשעת הבנין, אבל לאחר מכן לא מועיל תנאי (מקור דין זה יזעק מדר"ח שו"ת חו"מ ח"ב ל"ב וכן הוא בשו"ת אבירי יושר (ח"ב קצ"ג) ובאג"מ (ח"ד סמ"ה)). ובתנאי כזה הותר לעשות בביהכ"ס הכל, אבל היות ומתפללין שם יש בזה קצת קדושה אסור לעשות שם תשמיש מגונה ביותר (היטב"א), וכמו"כ לא הותר שחוק וקלות ראש שיש בו משום בזיון המקום כי הרי יש שם ארון קודש וס"ת (גפ"ש), ולפ"ז יש לדון לאסור להתאסף יחד לדיבורים בטלים ופוליטיק שמביא קלות ראש ומבזה בכך את המקום. וכן יש לזהר שלא ליכנס בטיט ובזבז שבמנעלו וכיו"ב. והכלל בזה שישמור על נקיין המקום כמו ששומר על נקיין ביתו (משנת יוסף) וכמו"כ יש לחנך הילדים שבאים בתוכם להתפלל שלא ישחקו שם ע"י ריצה ממקום למקום דרכם.

קדושתו: י"א שביהכ"ס כזה (דהג"ב) לא מקיימים את המצוה ועשו לי מקדש וחסרה הקדושה הקיימת בבתי כנסיות שתתקבל התפלה ברחמים וברצון (שו"ת אג"מ ח"ב מ"ה). אך מסיק שם הדיות והכרח לא יגונה ומצד כמה סיבות צריכים לעשות תנאי כזה שלא יחול כלל קדושת ביהכ"ס, וכיון שכונתם רציני יקויים אצלם לא-ל גומר עליו ויתקבלו תפילותיהם ברחמים וברצון, ע"כ.

ביהכ"ס שעשו תנאי שיוכלו להשתמש בזה **לעת הצורך** (דהג"ב): נחלקו הפוסקים (רא"ש ר"ן תוס') האם תנאי מועיל גם בא"י או רק בבבל (מבואר בגמ' מגילה כ"ו שביהכ"ס בבבל על תנאי עשויות). עוד נחלקו האם מועיל תנאי רק כשנחרבו בתי כנסיות או אף בישובן. ומסקנת הבה"ל (ס"א ד"ה אב"ל) לחלק כך: (א) תשמיש שיש בו קלות ראש גדול (כגון לזעזע שם או לעשות מרחץ וכן שיחה בטילה), לכונ"ע לא מהני תנאי בכל אופן שהוא בין בבבל בין בא"י בין בחורבן ובין בישובן. (ב) תשמיש שאין בו קלות ראש כלל כגון הנכנס לביהכ"ס לקרוא לחבירו (מג"א מ"ב סק"ד) ונכלל בזה הנכנס לביהכ"ס ע"מ לנוח קצת (הגה"ק), בכה"ג מותה"ג) תשמיש שאינו מגונה ויש בו קלות ראש קצת כגון אכילה ושתייה ושינה ולהכנס מפני הגשמים וכד', בזה נחלקו, י"א להחמיר בזה דלא מועיל תנאי אלא בבבל בחורבן (תוס' שו"ע), ויש שהקילו אף בא"י (בה"ל "אפשר" שיש להקל בזה). והכלל בזה כל סעודות מצווה שאין בו שמחה יתירה כגון סעודת יארצייט סעודה שלישית מלווה מלכה דלא חיישינן בסעודות אלו לקלות ראש גדול. אבל סעודת ברית ופדיון הברך ושבע ברכות וכ"ש סעודת נישואין אין היתר אף שעשו תנאי.

קפנדריא: אחד מהדברים שנאסרו בקדושת ביהכ"ס היא עשיית קפנדריא (פי' קיצור דרך) ומצונו בגמ' ששאלו תלמידיו את ר"א בן שמוע במה הארכת ימים אמר להם מימי לא עשיתי קפנדריא, ופירשו הראשונים (רשב"א) דאף באופן שהיה לו היתר החמיר בזה וע"ז זכה לאריכות ימים. **טעמו:** מצונו ב' טעמים לאיסורו. א. מטעם בזיון. ב. מטעם דאין ליכנס לביהכ"ס שלא לצורך מצווה (כד הקמת רמב"ם). ונפק"מ האם נאסר קפנדריא בביהכ"ס שעשו תנאי. ולהלכה נקטו הפוסקים בביהכ"ס שעשו תנאי להתיר (אמרי יוסף), ועפ"ז יש להתיר לעשות קפנדריא ברחבת כותל המערבי בחלק העליון, אף להפוסקים דס"ל דאף שם יש קדושת ביהכ"ס.

אופנים המותרים: (1) כשלא נכנס ע"ד לקצה (2) היה שביל מעיקרו. (3) אם שוהה שם או קורא פסוק, נחלקו י"א דמועיל (בה"ל), ויש חולקים בזה (אור שמח הגרש"א), (4) הולך לדבר מצוה, יש מתירין (פמ"א), ויש חולקין (בה"ל היות ואפשר לקיים מצווה בלי קפנדריא). (5) באופן שא"א באופן אחר אלא ע"י קפנדריא, יש מתירים ויש אוסרין. (6) ביהכ"ס שיש לו כמה חדרים מותר להכנס דרך חדר אחד כדי לעבור לחדר השני, אפי' שיש להחדר השני פתח בפנ"ע מצד אחר, כיון שהכל נחשב בית הכנסת אחד (הגר"ש אלישיב), אבל אם הם שני בתי כנסיות נפרדים זה ליד זה אסור. (7) בתוך ביהכ"ס: י"א דאף בתוך ביהכ"ס אסור לקצר דרכו דרך הבימה והוא המקום שעומד עליו הקורא בתורה, ואפי' לדבר מצווה כגון שהולך למקומו, וכ"ש ביציאתו מביהכ"ס שלא יקצר דרכו (מקור חיים לבעל החוות איו"ה). וטעמו היות ומקום זה יותר קדוש.

ביהכ"ס שלא עשו תנאי: קדושתו חמורה ביותר, וכאמור לעיל אין כ"כ מצינו בזמנינו, אבל יש לציין דרחבה של כותל מערבי מקום שמתפללים יש עליו דין ביהכ"ס גמור, ע"כ אסור לדבר בהם אלא לצורך מצוה. ודיבור לצורך פרנסה נחלקו הפוסקים האם הותר, ולהלכה נקטינן לאסור (שו"ת שבה"ל).

מה נכלל בקדושת ביהכ"ס: עזרת נשים: י"א דאין לזה קדושת ביהכ"ס (ח"א), אבל הרבה אחרונים נקטו דדינו כביהכ"ס (שו"ת מנח"י שו"ת שבה"ל). **חצר ביהכ"ס:** אף אם מתפללים לפעמים, כיון שאינו תדיר (כמו הרבה שמפורש בשו"ע סק"ה), אין בה קדושת ביהכ"ס, אך נכון לנהוג בהם קדושה קצת (בה"ח).

"לא תחנם" שלא בפניו

יש קבלן שיש לו עובדים נכרים, ומספר לחבירו דרך שיחה (ללא תועלת), שאחד העובדים שלו הוא מאד מסור לעבודתו ועושה לו הרבה נחת, ואפשר לסמוך עליו, וכבר כמה שנים שהוכיח עצמו לטובה וכו'.

שאלת השאלה, האם יש בזה איסור לא תחנם, שהרי כתב בשו"ע (יו"ד סימן קנא ס"ה) אסור לספר בשבחן של עובדי כוכבים, שיספר בשבח מעשיו או שיחבב דבר מדבריו. ויש להסתפק האם דין זה נאמר דווקא כאשר משבח את הנכרי בפניו, יש את האיסור, או שמא האיסור הוא גם כאשר משבחו שלא בפניו?

תשובה לשאלה משבוע שעבר

השאלה בקצרה: חתן שאינו חש בטוב, ורוצה ללכת באמצע השבע ברכות, והציבור רוצים להמשיך בסעודה, האם יכולים לברך שבע ברכות קודם ברכת המזון, או השבע ברכות הם חלק מברכת המזון, ולכן צריך לברך קודם ברכת המזון.

תשובה: נאמר במסכת פסחים (דף ק"ב ע"ב) אין אומרים שתי קדושות [שתי מצוות] על כוס אחד, מאי טעמא אמר רב נחמן בר יצחק, לפי שאין עושין מצות חבילות חבילות [שלא יראה עליו כמשאין].

וכתבו התוס' (ד"ה שאין) יש נוהגין בחופה מטעם זה שלא לומר שבע ברכות על כוס ברכת המזון, אלא מביאין כוס אחר... אך רבינו משולם היה אומר הכל על כוס אחד... וחדא מלתא היא דברכת המזון גורם לברכת נישואין.

נמצא שדונן זה אם שבע ברכות קשורה לברכת המזון, היא מחלוקת בתוס', שדעת התוס' שאין זה קשור והם שתי מצוות נפרדות, ולכן צריך עוד כוס, ודעת רבינו משולם, שזה תלוי זה בזה, ולכן אפשר לברך הכל על כוס אחד.

ומצאנו הרבה ראשונים (רא"ש רמב"ן רשב"א ר"ן ריטב"א בכתובות דף ח ע"א) שכתבו ששבע ברכות אינו קשור לברכת המזון, והביאו ראיה לזה, מהנאמר במסכת סופרים (פ"ט ה"א) נהגו לומר בבקר ברכת חתנים על הכוס בעשרה ופנים חדשות כל שבעה, ובערב קודם סעודה. הרי שהיו מברכים גם בלי סעודה. וכתבו שכן היה המנהג בשבת, שהיו מלווים את החתן לביתו, והיו מברכים שם שבע ברכות גם בלא סעודה.

אמנם ברמב"ם (ברכות פ"ב הל' ט"ו) כתב, בבית חתנים מברכין ברכת חתנים אחר ארבע ברכות אלו בכל סעודה וסעודה שאוכלים שם. ברכה זו שמוסיפים בבית חתנים היא ברכה אחרונה משבע ברכות של נישואין. והוכיח היא הגרי"ז **מבריסק** זצ"ל, מזה שהרמב"ם כתב זאת בהלכות ברכות, וכתב הלשון **שמוסיפים**, משמע שברכות אלו, הם המשך של ברכת המזון, ובלא ברכת המזון, אי אפשר לברך שבע ברכות.

וכן כתב בסדר רב עמרם גאון (דף ר"ח) הכי אמר רב שר שלום גאון, ברכת חתנים כל שבעה, יום ראשון בשעת כניסתן לחופה, מכאן ואילך בשעת סעודה, בכל סעודה וסעודה על כוס של ברכה אם יש עשרה. מבואר ששבע ברכות אפשר לברך רק בשעת סעודה, ומברכים על כוס אחת, כי חלק מברכת המזון.

ובשו"ע (אבה"ע סימן ס"ט) הביא שתי הדעות, וכתב, י"א שאין לומר ז' ברכות על כוס ברכת המזון, אלא מביא כוס אחר ואומר עליו ז' ברכות... וי"א שאין צריך, אלא על כוס של ברכת המזון מברך ז' ברכות, וכן פשט המנהג. והרמ"א כתב במדיניות אלו נוהגין כסברא הראשונה שצריך שתי כוסות.

נמצא שהשו"ע והרמ"א נחלקו במחלוקת זו, שלדעת השו"ע שמברכים על כוס אחת, סובר ששבע ברכות הוא חלק מברכת המזון, ולכן אפשר לברך את הברכות על כוס של ברכת המזון, ואם כן אפשר לברך ברכות אלו, רק אם בירכו ברכת המזון, אבל לדעת הרמ"א שצריך שתי כוסות, סובר שאינם קשורים, ואפשר לברך ברכות אלו גם ללא ברכת המזון.

ולמעשה כדי לצאת מספק ברכות, העצה היא, ששניים יברכו יחד עם החתן ברכת המזון ויזמנו [הם יברכו ברכת המזון], ויברכו שבע ברכות, ואז יכולים כל הציבור להמשיך בסעודה.

"ויהי לבנו לאהבה וילראה את שמך"

"קדשנו במצוותיך, ותן חלקנו בתורתך..." השייה נישאה בעוז, והמיית הלב מווגשת היטב מתוך המילים. מוצש"ק פר' משפטים ליל ההילולא כ"ח שבט בהיכל הטישן. זה עתה בישר הרבי להפתעת הכל, כי ברצונו לכתוב ס"ת לעילוי נשמתו של כ"ק מרן אדוננו מורנו ורבינו הנזר דוד זי"ע, "סאיז דא פלאן שרייבן א ס"ת לע"נ ד' טאטע ז"ל", אמה, "און מ'וועט שוין אן הייבן מיט דעם", תיכף ומיד - אומר ועושה.

מה משמעותו של ס"ת מלבד העילוי נשמה שיהיה לך ללא כל ספר לרבינו זי"ע, שאל הרבי, "ב"ה העמידו כאן קהילה על דרך שאין רצונו כי אם להיות דבקים וקשורים בתורה, ואין דבר שיכול לאגדנו ולאחד בינינו באופן שהקשר בינינו יהיה תורה דיג, יותר ממצוה כבירה זו של כתיבת ס"ת".

"איני בכח לדרוש לא כבוד עצמי ולא כבוד בית אבא" אמר הרבי בענותנותו, "אך דבר שהוא טובה בוודאי ניתן להניח ההצעה בפני הציבור. ב"ה יש שיעורים ולימודים והתמדת התורה, אך החלק הזה שמתחברים יחד לכתובת ספר תורה, הוא טובה לנשמת אבי הק' וטובה לנשמת כל אחד ואחד וטובה לכל הכלל שהקשר בינינו יהיה תורה דיג, ובכן מי לא רוצה לעשות טובה לרבינו זי"ע לרבי שליט"א ולו עצמו.

וכאן ביוך הרבי שדבר זה יהיה לשמירה לשותפים ולצאצאיהם לעמוד איתנים מול פגעי ונסינות הזמן. "ובימינו שצריכים להאיחז בקשר אמיץ ואיתן כדי לעמוד בגבורה נגד כל הנסינות, התורה דיגע קשר הוא היחיד שיכול להחזיק אותנו באגודה אחת מולם". הרבי אף פירט וביקש מכל אחד להשתתף לכה"פ בקניית עמוד בספר תורה, בסך של 45 ₪ בחודש למשך 36 חודשים.

"ייראה אל עבדיך פעליך והדרך על בנייהם", נישאתה השירה מאליה מפי הציבור. את המתח שהורגש באויר בעת כתיבת האותיות ניתן היה לחתוך בסכין. מיד אח"כ פרצה השמחה בעוז "תורת ה' תמימה משיבת נפש" נישאו הרגלים בריקו. "אהבת עולם תביא להם", ששמעה הבקשה, "וברית אבות לבנים תזכור" הלב מתחנן ומבקש.

אין פלא שאח"כ ניצתה השלהבת וקיימו הכל ויקחו לי תרומה, וכפי' הבאמ"ח בסידורו של שבת, שנתינה להשי"ת אינה כי אם לקיחה לעצמו, ובחרדת קודש חתמו הכל על הו"ק ועברו אל מול פני הקודש שקרנו בנהרה למול נדבת הלב של כלל ישראל.

למעלה 800 אלף ₪ התנדבו הציבור רק באותו הליל המאיר, וזו רק אות ההתחלה למגבית שתחל בקרוב ע"מ להשלים את ספר התורה ולברך על המוגמר ברוב פאר והדר לטובת נשמת כ"ק רבינו הנזר דוד זי"ע.

"הויכ'ע נשמות"

"ותדעו", מוסיף ר' לייב, "שהרי כוחות הנפש חלוקים לנפש רוח ונשמה. נשמה הוא הנפש שבשכל, רוח הוא הנפש שבלב, והנפש עצמו, - הנפש שבנפש הוא חלק העשיה בפועל. והחילוק בין הצדיקים להמון העם הוא לא רק בבחינת המח והלב שזוהו הרוח ונשמה שבוה אתם בוודאי מבינים שאין ערוך בין מדרגותיהם שלהם למדרגות שלנו, אלא אף לגבי הנפש שבנפש, גם בזה החילוק הוא כ"כ כמו החילוק בין הראש לעקב."

"נו", שואל פנחס'ל, כאומר אין באמת יש כזה חילוק אם כולם אחידים בשורש אחד שהוא חכמתו ית'. פשוט ומוכן ביותר, מרחיב ר' לייב את דיבורו. "הגם שיש חילוקי מדרגות בנשמות, מכל מקום, שורש כל הנפשות מראש כל המדרגות, עד סוף כל דרגין, הנשמות השפלות ביותר המלוכשות בגוף עמי הארץ וקל שבקלים, השורש כל נפש רוח ונשמה נמשך ממח העליון שהוא חכמה עילאה כביכול".

"וכדי לסבר את האוזן", ממתיק ר' לייב, "נחזור למשל הקודם, של האב והבן, כי כאמור, אנחנו בנים למקום, הרי זה נתבאר לנו שהבן הוא חלק ועצמותו של האב. הגם שיש אצלו ראש שהוא חלק העליון והנעלה, ומאיך יש בו צפרניים שהם כמעט חסרי חיות והם חלק תחתון ופחות. ועם כל זה פשוט וברור ששורש הבן "עודנה קשורה ומיוחדת ביחוד נפלא ועצום במהותה ועצמותה הראשון", שהוא שורש מח האב. כי אפילו המעט חיות שיש בצפרניים נמשך הרי מהמח שבראש, שזה בוודאי קשור למח האב".

"וככה ממש כביכול בשורש כל הנפש רוח ונשמה של כללות ישראל למעלה, בירידתו ממדרגה למדרגה על ידי השתלשלות העולמות, שהרי כל העולמות נמשכו ונשתלשלו ממח עליון שהוא חכמתו יתברך וירדו ונשתלשלו ממדרגה למדרגה דרך עולמות, אצילות שהוא העולם הכי נעלה שבו יש האצלה וגילוי של כוחות אלוקים, ואח"כ לעולם הבריאה ששם יש כבר בחינה של 'נבראים' רוחניים, ואח"כ לעולם היצירה ששם הם מקבלים כבר 'ציור' רוחני מסוים, ואח"כ לעולם העשיה שהוא לשון תיקון, שהוא עשיה רוחנית, אשר משם נמשך העולם הזה הגשמי שקרוי עשיה בגשמיות".

"וא"כ נשמות ישראל, אע"פ 'ששורש' גבוה באצילות העליון, מכל מקום בירידתם לזה דרך כל העולמות והתהוות הנשמות שם, נתהווה שינוי ומדרגות שונים בין הנשמות, ישנם נשמות דאצילות, דבריאה וכו', ויש נשמות שנתהווים במדרגות התחתונות ביותר של השתלשלות העולמות בסוף עולם העשיה, ועם כל זה "עדינה קשורות ומיוחדות ביחוד נפלא ועצום במהותם ועצמות הראשון שהיא המשכת חכמה עילאה", כי נייקתם וחיות נפש רוח ונשמה של עמי הארץ, הוא מנפש רוח ונשמה של הצדיקים והחכמים, ראשי בני ישראל בדורם, וכשם שחיות הצפרניים שנמשך מהמח מקשרו למח האב, כך נשמות כל ישראל מיוחדים ומאחדים לחכמה עילאה ולעצמות אין סוף ב"ה.

"פשוט... לא יכול זאנויל לעצור את התפעלותו והתרגשותו, "אה, איזה אוו, איזו בהירות, אשרינו מה טוב חלקינו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתינו, וכולם כמו אחר אות, קמו ממקומם ופצחו בריקוד נלהב.

נרות השעווה נטפו את נטיפותיהם האחרונים, מותירים תחתיהם נד בלתי מזוהה וחסר צורה. האפולית החלקית שהשתררה בבית המדרש המואר קלושת ממנורות השמן התלויות על הקיר, נסכה השראה מיוחדת על החבריא היושבת ומלווה את שבת מלכתא בסעודת דוד מלכא משיחא, וחרף השעה המתאחרת לא קם אף אחד ממקומו, משל בעולם אחר שרויים הם.

אפרים זלמן, כדרכו בקודש, נטל את שבת הסיפורים, וכיד ה' הטובה עליו, הולך את כל בני החבורה בין משעול מעזיבו ומעזריטש, זלאטשוב ובאדריטשוב, ועד האניפולי הרחוקה הרחיקו את צעדיהם. "וכה שח רבינו", תיאר אפרים זלמן בריגשה, "ש"הרב מהאניפולי התבונן פעם בגדלות הבורא, והביט השמים ואמר ראו מי ברא אלה, ומרוב יראה שאחז אותו תקף אותו חולי מעים עד שהחל להוקיא דם, ואילו אנו" נאנח הרבי ואמר, "יכולים אנו להגיד ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ועדיין זה לא פועל עלינו כלום", ומדי דברו כך נפל רבינו תחתיו מתעלף".

הנוכחים אשר כבר שעה ארוכה לא חזרו לעשתונותיהם מגודל ההפלות והמדרגות אשר שמעו על מנהיגי ומאורי הדור, ישבו באלם קולם, מעבדים במוחם וקולטים כל הגה, עד שאנוויל פצה את פיו בשאלה שהדהימה את כולם.

"אין פרשטיי נישט", פנה אל ר' לייב ואמר, "הרי דברנו שנשמת כל איש ישראל נמשכה ממחשבתו וחכמתו ושורש, אם כן איש יש שורש אחד לכל נשמות ישראל, ושורש זה הוא חכמתו ית' ששם הוא למעלה מגדר התחלקות. ומה הפשוט שיש רבבות מני חלוקי מדרגות בנשמות, כי הרי זה ברור שהצדיקים נשמה גבוהה להם, למעלה לאין ערוך מנשמת פשוט העם", שאל ונבהל למראה הבעת התמיהה על פני חבריו מההעזה לשאול שאלה כזו.

"יפה שאלת", מעודדו ר' לייב בחיוך מאיר, "אכן, בוודאי מראשית הבריאה כבר היו כל מיני נשמות, כי הרי כלל ישראל הם קומה שלימה, אשר כפי המבואר בכתבי האריז"ל נשמות כל ישראל עד סוף כל הדורות נכללו בנשמת אדם הראשון. ובפרטות, כל נשמה שייכת לחלק אחר בנשמה הכוללת של אדם הראשון, ישנם הנשמות הגבוהות, של דורות ראשונים, נשמת האבות הקדושים, נשמת משה רבינו, שהם החלק העליון, בחינת ראש ומח, ואילו הנשמות של דורות האחרונים שמכונים עקבתא דמשיחא, שהם שייכים לחלק התחתון ביותר שהוא העקב".

"המשל בין המח לעקב", מעיר פנחס'ל, "הוא רק אקראי בדרך משל, או שיש לזה משמעות. בוודאי שאינו באקראי, משיב ר' לייב, "זה הנשמות הגבוהות 'מרגישות אלוקות' ואילו הנשמות התחתונות חסר להם בהרגש, זה גם נובע ממשל זה. כי במח ובראש כל דבר הכי קטן נרגש ביותר, אבל בעקב, אין כ"כ חיות והרגש כמובן".

"טוב ויפה", מסכם זאנוויל ומיד מוסיף, "זהו לגבי הדורות הראשונים, אך מהו פשר חילוקי המדרגות בדור שלנו, הרי כמה נמוכי קומה אנו, לעומת גדלות ענקי הרוח של צדיקי הדור ומנהיגיו, האם גם אצלנו שייך חילוקים אלו?".

"בוודאי", משיב ר' לייב דברים נכוחים, "הרי כל דור דור הוא קומה שלימה כשלעצמו, וסוד גוף אחד של נשמת אדם, ואם כן ברור שבכל דור דורו יש ראשי אלפי ישראל, אשר כשכחם הם, שנשמותיהם הם בחינת ראש ומח לגבי נשמות המון ועמי הארץ, שזה חילוק מדרגות מן הקצה אל הקצה כמו החילוק בין הראש לעקב".

יעמדו על הברכה מצדיקי הרבים שהרימו תרומתם להוצאת הגיליון

ידידנו הנכבד
הרה"ח ר' פינחס מילר שליט"א
לרגל איוריו בתו למול טוב ובשעט"מ
ויה"ר שיהא הבניין עדי עד
ויראה ממנו ומכל יוצ"ח
רוב נחת וקדושה וכט"ס אבי"ר

ידידנו הנכבד
הרה"צ ר' ישראל ישכר רבינובין שליט"א
לרגל נישואו בנו הבה"ח כמר מרדכי נ"י
למול טוב ובשעט"מ
ויה"ר שיהא הבניין עדי עד
ויראה ממנו ומכל יוצ"ח
רוב נחת וקדושה וכט"ס אבי"ר